

Zeer gewaardeerde relaties,
beste collega's,
geachte aanwezigen,
dear Jimmy!

Namens bureau en bestuur van de KNB heet ik u heel hartelijk welkom in de Jimmy Nelson studio bij het KNB stakeholders diner 2024. We zijn vereerd en blij dat u allemaal tijd heeft kunnen vrijmaken om hier te zijn.

Het thema vandaag is vertrouwen. Vertrouwen tussen mensen en tussen organisaties. Vertrouwen als essentiële basis voor het aangaan en onderhouden van relaties. Jimmy zal daar straks – letterlijk – zijn visie op geven. En ik zal dat graag doen vanuit mijn rol als KNB-bestuursvoorzitter. En natuurlijk als notaris te Amsterdam. Voor dat laatste zal ik overigens vanaf oktober weer veel meer tijd hebben, aangezien Barbara van Kampen – u ziet haar daar zitten – het voorzittersstokje dan van mij overneemt. Wij vinden het beiden heel plezierig dat u vandaag al informeel met haar kunt kennismaken. Maar voor het moment moet u het nog even met mij doen.

Zoals we allemaal wel weten, is vertrouwen niet zo eenvoudig en vanzelfsprekend. Daar moet hard voor worden gewerkt. Vertrouwen komt slechts bij hoge uitzondering te paard, wil ik maar zeggen.

Vertrouwen is gerelateerd aan respect en verbinding tussen mensen. Het besef dat je ergens bij hoort en welkom bent. Vertrouwen geeft als het goed is ook een gevoel van veiligheid. Over dit laatste zei de Hongaars Canadese arts en schrijver Gabor Maté heel treffend: "Safety is not the absence of threat, but the

presence of connection.” Maté benadrukt het belang van verbinding en relaties voor het welzijn en de veiligheid van individuen.

In breder verband wordt vertrouwen ook gezien als bindmiddel van de samenleving als geheel. Of zelfs van het leven in zijn totaliteit. “Trust is the glue of life” zo luidt een bekend citaat. Ik had graag gewild dat dit citaat was toe te schrijven aan Nelson Mandela, een gerespecteerde oud-president van de VS of een Nobelprijswinnaar. Maar de uitspraak is van Stephen Covey. Een managementgoeroe. Een zeer invloedrijke, dat wel.

Zoals een managementgoeroe betaamt, verwoordt Covey hiermee een wijsheid waarvoor anderen – ik noem uiteenlopende wetenschappers als Francis Fukuyama, Émile Durkheim, Niklas Luhmann, Robert Putnam, en Friedrich Nietzsche – veelal heel wat meer woorden nodig hadden.

“The glue of life.” Vier korte woorden. Maar toch zo veel omvattend. En er is niets aan gelogen. Want ga maar na. Ons sociale welzijn is er van afhankelijk, onze materiële welvaart en ook ons gevoel van veiligheid en rechtvaardigheid. Ik zal dit toelichten.

Ons sociale welzijn – eigenlijk een synoniem voor ons collectieve geluk – is sterk gerelateerd aan hoe we in de samenleving omgaan met elkaar en onze leefomgeving. Kan eenieder meeprofiten van de welvaart? En laten we de aarde netjes achter voor komende generaties? Het is zonneklaar dat dit collectieve geluk niet kan bestaan zonder een gedeeld vertrouwen dat we hier als samenleving met elkáár voor willen zorgen.

Daarnaast is onderling vertrouwen noodzakelijk voor onze materiële welvaart. Dan gaat het over vertrouwen in het economisch verkeer. Elke econoom weet – of zou moeten weten – dat een economie niet kan functioneren zonder vertrouwen. Geen blind vertrouwen, maar gerechtvaardigd vertrouwen. Zoals

dat tot uitdrukking komt in een begrip als eigendomsrechten. Zonder dát geen handel en geen welvaart.

En dan is het – via ons collectieve geluk en onze materiële welvaart – nog maar een kleine stap naar veiligheid en rechtvaardigheid. Met andere woorden naar onze rechtsstaat. De rechtsstaat die gebaseerd is op onze waarden. Die normen voorschrijft, zowel aan overheid als aan burgers. En die tot slot ook mechanismen biedt voor conflictbeslechting in het geval normen worden overschreden. Of indien er verschillende opvattingen over bestaan.

Zo omvat “the glue of life” dus niet alleen de wijze van samenleven (ons geluk), maar ook het economisch verkeer (onze welvaart) en onze rechtsstaat (ons gevoel van veiligheid en rechtvaardigheid).

Maar hoe staat het eigenlijk met dat vertrouwen? Nederland wordt traditioneel bij uitstek gezien als een ‘high trust society’ en daarmee als een gelukkig, welvarend en veilig land om in te wonen. Maar ik hoef u niet te vertellen dat dit beeld behoorlijk aan het afbladderen is. Zo is het vertrouwen in de overheid enorm geslonken door de schandalen rondom het Groninger gas en de kinderopvangtoeslag. En daaraan ligt – omgekeerd – dan weer een gebrek aan vertrouwen van de overheid in de burgers ten grondslag. Het lijkt een catch-22. Wie de krant openslaat, krijgt verder dagelijks mee dat de samenleving aan het polariseren is. Politieke stroming komen scherper tegenover elkaar te staan. Evenals hun aanhangers in de sociale media.

Geen fijne conclusie als je sterk hecht aan vertrouwen. En al helemaal niet als je weet dat ons collectieve geluk, onze materiële welvaart en ons collectieve gevoel van veiligheid en rechtvaardigheid daarmee onder druk staan. Toch heb ik de neiging te menen dat we – gelukkig – met elkaar nog niet helemáál hopeloos verloren zijn! Ik zie namelijk als bestuursvoorzitter van de KNB dat er

op heel veel terreinen actief gewerkt wordt aan het herstel en behoud van juist een gróter maatschappelijke vertrouwen. Eenieder vanuit zijn eigen functie en verantwoordelijkheid. Ik zie dat streven bij sommige politici. Ik zie het bij Hoge Colleges van Staat. Ik zie het bij adviesorganen. Ik zie het bij jullie, onze stakeholders en ketenpartners. Kortom: ik zie het gelukkig overal om me heen.

En natuurlijk heeft ook het notariaat het herstel en behoud van vertrouwen hoog in het vaandel staan. Wij doen dat onder de vlag van rechtszekerheid en rechtsbescherming. Twee belangrijke pijlers van de rechtsstaat. Dit betekent niet meer en niet minder dan dat je er als burger en bedrijf op kunt vertrouwen dat afspraken die je bij een notaris maakt voor eenieder duidelijk zijn en zullen worden nagekomen. Ook belangrijk is de preventieve werking van notariële dienstverlening: door vooraf afspraken bij de notaris vast te leggen worden achteraf veel gedoe – en ook kosten – voorkomen.

En hoe doen wij dat nu? Waar zijn wij als KNB en notariaat zoal concreet mee bezig om het vertrouwen in rechtszekerheid en rechtsbescherming te behartigen? Ik geef u de belangrijkste pijlers.

Heel wezenlijk is onze rol als poortwachter. Deze rol nemen de KNB en het overgrote deel van de notarissen in Nederland dan ook uiterst serieus en we investeren er veel tijd en energie in om deze rol optimaal te kunnen waarmaken. Wel lopen wij soms aan tegen praktische en wettelijke obstakels. Zoals de vraag hoe we binnen het notariaat gegevens van cliënten mogen delen om te voorkomen dat kwaadwillenden die bij de ene notaris nul op het rekest krijgen, het bij de collega om de hoek vrolijk nogmaals proberen. Met de ‘lessons learned’ van de eerste keer in het achterhoofd. We willen heel graag – eigenlijk met meerderen van u – nader in gesprek over de vraag hoe notarissen (en overigens ook onze collega-poortwachters, maar u begrijpt dat ik nu even

de nadruk leg op het notariaat) beter beslagen ten ijs kunnen komen vis-à-vis criminelen en witwassers. Een duidelijkere link met het thema van vandaag is er vermoedelijk niet.

Hoewel ook een ander belangrijk speerpunt van de KNB zeer zeker kan bijdragen aan vertrouwen in rechtszekerheid en rechtsbescherming. Dat is namelijk toegang tot het notariaat voor alle burgers. Er zijn in Nederland nog teveel mensen – groepen mensen ook soms – die de weg naar de notaris niet weten te vinden. Of waarvoor de drempel te hoog blijkt. Dit kan culturele, cognitieve of financiële redenen hebben, of een combinatie daarvan. Het gevolg is in elk geval dat deze mensen belangrijke zaken niet bij de notaris regelen. Terwijl zij hierbij wel enorm gebaat zouden kunnen zijn. Denk daarbij eerst en vooral aan de familierechtpraktijk: voogdijbeschikkingen, testamenten etc. In samenwerking met meerdere ketenpartners – onder meer in de sfeer van het sociaal domein en de rechtsbijstand – werken we er hard aan om de toegang tot het notariaat voor eenieder dichterbij te brengen. Door de bereikbaarheid, de begrijpelijkheid en uiteindelijk ook de betaalbaarheid van de notariële dienstverlening te verbeteren.

Een derde domein waarin we als notariaat werken aan herstel en behoud van vertrouwen betreft de alomtegenwoordigheid van digitale middelen en kunstmatige intelligentie. Ook in de digitale wereld wil het notariaat kunnen voorzien in rechtszekerheid en rechtsbescherming. Dit betekent bijvoorbeeld dat de notaris cliënten digitaal moet kunnen identificeren. En dat de akten digitaal kunnen worden ondertekend en gearhiveerd. Dit is zeker niet alleen een technisch vraagstuk. Sterker nog: qua ICT kunnen we er als het ware morgen mee beginnen. Zoals we ook nu al doen met de digitale oprichting van een bv. Nee, het is vooral een wetgevingskwestie. Notarissen zijn momenteel nog verplicht om veel zaken op papier vast te leggen. Op dit terrein pleiten we

dus voor het bij de tijd brengen van wetgeving, opdat notarissen ook in de digitale wereld hun rol kunnen spelen.

Een laatste voorbeeld waarbij het notariaat werkt aan vertrouwen in rechtszekerheid en rechtsbescherming betreft de koop van een woning of een andere onroerende zaak door particulieren. Scherp gezegd, weten veel kopers eigenlijk niet wat ze precies kopen. Is sprake van een monument? Zijn er erfdienstbaarheden? Is de verkoper eigenlijk wel gerechtigd de onroerende zaak te verkopen? Dit zijn allemaal vragen waarop de notaris een antwoord kan geven, maar die komt veelal pas bij de overdracht in beeld. En dus nog niet bij de koop zelf, de zogeheten obligatoire fase. Wat de KNB en veel notarissen betreft zouden notarissen hun werkzaamheden, zeer zeker in specifieke situaties (maar idealiter in alle gevallen) eerder in het proces moeten verrichten. Dus eerdere notariële betrokkenheid bij de koop. Ook een dergelijke aanpassing vergt wetswijziging en hiervoor hebben we dan ook de hulp van het ministerie endee politiek nodig. Het zou echter het vertrouwen in het kopen van onroerende zaken zeer ten goede kunnen komen.

U ziet dat de KNB op veel vlakken werkt aan het vertrouwen in rechtszekerheid en rechtsbescherming, heel vaak ook samen met u als ketenpartners en stakeholders van het notariaat. Want wij kunnen dit zeker niet alleen. Zoals goed beschouwd vrijwel niemand in zijn eentje veel voor elkaar krijgt in de huidige netwerksamenleving. Vandaar ook het grote belang van vertrouwen. Vertrouwen in relaties. Vertrouwen in elkaar. Voor ons aller geluk, onze welvaart en ons gevoel van veiligheid en rechtvaardigheid.

Als bestuursvoorzitter van de KNB – en dat mag ik zeggen mede namens mijn opvolgster Barbara van Kampen, en namens het KNB bestuur – kijk ik, kijken wij er zeer naar uit om met u allen te blijven samenwerken en goed in gesprek te

blijven hoe wij gezamenlijk kunnen blijven werken aan vertrouwen in de samenleving, het economisch verkeer en de rechtsstaat.

Tot slot. Als kunstliefhebbers onder elkaar. Wellicht heeft u wel gehoord over de Duitse surrealistische kunstenaar (kunstschilder, beeldhouwer, graficus en dichter), Max Ernst, die leefde van 1891 tot 1976. Van hem is het citaat “Art is like a glue. It sticks you to the truth.” Naast vertrouwen, zijn we daarmee nóg een bindmiddel op het spoor. Het citaat is wederom niet van een Nobelprijswinnaar of ex-president. Maar daarom is het zeker niet minder waar. Laten we met die ogen – “Art is like a glue. It sticks you to the truth.” – zo meteen kijken en luisteren naar onze gastheer en kunstenaar Jimmy Nelson.

Ik dank u hartelijk voor uw aandacht en kijk uit naar de gesprekken die we vanavond – maar zeker ook daarna – zullen hebben over hoe we samen de toekomst van Nederland een stukje mooier kunnen maken. Ik heb daar alle vertrouwen in. Dank u wel!